

Asia: VN/18838/2024

Luonnos ympäristöministeriön asetukseksi uuden päästöttömän rakennuksen energiatehokkuudesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto uudisrakentamisen energiatehokkuusasetuksesta

9.6.2025

Juulia Mikkola, Arkkitehtitoimisto Livady

Pyydän, että tämä lausunto julkaistaan hankkeen julkisilla hankesivuilla.

Soveltamisala on kirjattu puutteellisesti

Soveltamisalasta (1 §) puuttuu maininta siitä, ettei asetusta koske kaikkia rakennuksia. Yksinkertaisinta lienee viitata rakentamislakiin (37 §), josta käy ilmi, etteivät energiatehokkuusmääräykset koske esimerkiksi alle neljä kuukautta vuodesta käytettäviä loma-asuntoja tai alle 50 neliön kokoisia rakennuksia. Kaikki direktiivissä mainitut poikkeamismahdollisuudet on syytä hyödyntää täysimääräisesti.

Direktiivin mukainen hyötyalan määritelmä

Perustelumuistion mukaan rakentamislain määritelmiin on tarkoitus lisätä hyötyala, jota sovellettaisiin myös energiamääräysten poikkeamisissa. Tämä on hyvä asia, sillä näin energiamääräysten ulkopuolelle jääviä minitaloja on tulevaisuudessa mahdollista suunnitella hieman helpommin, ne kun ovat nykyisin ainoita uudisomakotitaloja, joissa liialliset energia- ja tehokkuusvaatimukset eivät tee rakenteista lyhytikäisiä. Suomen nykyinen tarpeeton omaehtoinen tiukennus, jossa direktiivin hyötyala on muutettu kerrosalaksi alle 50 m²:n rakennuksia koskevassa vapautuksessa energiatehokkuusvaatimuksista, on tehnyt minitaloista niin pieniä, ettei niihin saa suunniteltua järkevästi kuin yksiöitä. Koska tiiviisti asuminen pienentää merkittävästi energiankulutusta per asukas, olisi perusteltua hyödyntää tämä direktiivin sallima mahdollisuus

täysmääräisesti – etenkin kun muualla Euroopassa hyötyalalla voidaan tarkoittaa pelkästään asuinhuoneiden pinta-alaa, jolloin esimerkiksi käytävät voidaan jättää laskematta mukaan.

Rakentamislain määritelmiin lisättävä hyötyala (1 § ja 2 §) tulisikin määritellä ulkoseinien sisäpinnan mukaan laskettavaksi pinta-alaksi, josta vähennetään kantavien seinien, välttämättömien hormien ja välttämättömien väliseinien pinta-alat sekä portaan aukot ja alle 1600 mm korkeat tilat samaan tapaan, kuin huoneistoalaa laskettaessa. Asunnon välttämättömiksi väliseiniksi tulisi laskea yhden kylpyhuoneen ja yhden wc:n väliseinät. Sivumennen sanoen olisi kätevää, jos rakentamislaisissa myös kerrosalan kohdalla olisi todettu, ettei siihen lasketa alle 1600 mm korkeita tiloja.

Pitkän käyttöiän merkitys on unohdettu

Yhä edelleen energiatehokkuusasetuksissa tarkastellaan pelkästään käytönaikaista energiankulutusta, vaikka tiedetään, että rakennusten kokonaisenergiankulutukseen ja päästöttömyyteen vaikuttaa ennen kaikkea rakennusten käyttöikä ja kierrätettävyyys. Niihin puolestaan vaikuttavat ylläpidettävyyys, vikasietoisuus ja korjauskelpoisuus. Pitkän käyttöiän tärkein tekijä Suomen ilmastossa on rakenteiden kuivumiskyky. EU:n vaativimpien sääolojen vuoksi meillä tarvitaan talviaikaan rakenteiden läpi virtaavaa lämpöä, joka kuivaa rakenteita ja varmistaa siten rakennusten säilymisen käyttökelpoisena. Kun rakenteiden ulko-osat viilenevät, rakenteiden kosteustekninen toiminta heikkenee.

Energiatehokkuutta tavoiteltaessa pitäisi tavoitella optimaalista energiatehokkuutta ja olla vaarantamatta rakennusten pitkäikäisyyttä huonontamalla rakenteiden kosteusteknistä toimintaa. U-arvo- ja E-lukuvaatimusten kiristäminen nykyisestä tasosta tulee aiheuttamaan valtavan määrän kosteusvaurioita, sillä jo nyt on selvää, että nykyisilläkin vaatimuksilla on ylitetty riskirajat. Suomen tulisi hakea helpotuksia direktiivin vaatimuksiin sillä perusteella, että meillä on aina rakennettu energiatehokkaasti verrattuna moniin Keski-Euroopan maihin tai vaikkapa Irlantiin, jossa yläpohjat ovat perinteisesti olleet eristämättömiä.

Eristepaksuuden kasvattaminen nykyvaatimuksista ei välttämättä ole taloudellisesti kannattavaa edes käytönaikaista energiankulutusta tarkasteltaessa, koska mitä paksummasta eristekerroksesta on kyse, sitä vähemmän sen kasvattaminen parantaa eristävyyttä ja sitä pitemmäksi muuttuu nk. takaisinmaksuaika.

Massiivirakenteiden edut on jätetty huomioimatta

Pitkäikäinen rakennus on aina ekologinen ja siten myös energiatehokas, kun tarkastellaan rakennuksen kokonaisenergiankulutusta eikä vain sen käytön aikaista energiankulutusta. Rakennusmateriaalien valmistus, rakennuksen rakentaminen ja purkaminen sekä jätteenkäsittely kuluttavat niin paljon energiaa, että lyhytikäinen rakennus ei koskaan voi olla todella energiatehokas tai päästötön.

Suomen oloissa hirsitalojen rinnalla kaikkein vikasietoisimmiksi ja samalla pitkäikäisimmiksi ovat osoittautuneet massiivitiilitalot, jotka voivat säilyä käytössä vuosisatoja. Tuntuu käsittämättömältä, että energiamääräyksillä halutaan edelleen estää todella pitkäikäisten talojen rakentaminen. Lyhytikäisten rakennusten suosiminen ei tuo ilmastohyötyjä vaan palvelee ennen kaikkea rakennusteollisuuden etuja.

Koska rakenteiden massiivisuus sekä vähentää jäähdytys- ja lämmitystarvetta että pidentää rakennusten käyttöikää, käytössä ollut massiivipuorakennusten U-arvohelpotus tulisi laajentaa koskemaan myös massiivitiilirakennuksia siten, että 60 cm paksujen massiivitiilisten ulkoseinien rakentaminen olisi jälleen mahdollista.

Rakentamismääräyskokoelman ensimmäisissä eristemääräyksissä vuonna 1976 raskailta rakenteilta vaadittiin vähäisempää eristävyyttä kuin keveiltä rakenteilta (C1-4 1976 s. 18). Tämä vanha viisaus, joka oli hyvin muistissa heti energiakriisin jälkeen, tulisi jälleen palauttaa määräyksiin.

Ilmanvaihdosta

Olemassa olevia rakennuksia tutkimalla on voitu todeta, että painovoimaisen ilmanvaihdon rakennuksissa vaihdetaan lämmityskaudella selvästi vähemmän ilmaa kuin koneellisen tulo-poistoilmanvaihdon rakennuksissa, joissa yletöntäkään ilmanvaihtoa ei välttämättä huomata säättää pienemmälle. Jotta laskenta vastaisi paremmin todellisuutta, painovoimaisen ilmanvaihdon rakennuksissa ulkoilmavirrat tulisikin saada laskea lämmityskaudella 20 prosenttia pienempinä, kuten tarpeenmukaisella ilmanvaihdolla varustetuissa rakennuksissa (10 §).

Parempaa kieltä määritelmiin

Määritelmissä (2 §) kodassa 19 lukee nyt näin: ”massiivipuorakennuksella rakennusta, jossa ulkoseinien pääasiallinen rakennusmateriaali on massiivipuuseinä”. Koska seinä ei ole materiaali, olisi parempi kirjoittaa näin: ”massiivipuorakennuksella rakennusta, jossa ulkoseinät ovat pääosin vähintään 180 mm paksua massiivipuuta”.

Tekla Mikkola
Juulia Mikkola, Arkkitehtitoimisto Livady